

arte typographica, facile ubique divulgarentur hæreticorum libri, qui ne ad fidelium manus pervenirent, diligentissime cavendum erat. Sed ne Concilii Patres sua auctoritate opus susciperent, quod jam Sedes Apostolica absolvendum curaverat, impetratæ sunt literæ à Summo Pontifice, qui eos ad hoc opus hortaretur. Re quæsita, et expensa diligenter, uti narrat Cardinalis Pallavicinus histor. Cone. Trident. l. 15 c. 49; denique à doctis viris quos Tridentina Synodus elegerat, absolutus est index, missusque ad Pium IV. Pontificem, qui eum ipse expendit, atque à peritis viris expendi jussit, ac denique indicem ipsum eddidit, eumque speciali Bulla die 34 Martii anni 1564 confirmavit. Mortuo Pio IV, Summus Pontifex renunciatus est S. Pius V., qui Sac. Indicis Congregationem instituit, cujus esse voluit vetitorum librorum indicem conficere, et curare, atque ita fungi munere, quod pridem Tridentini Concilii Patribus commissum fuerat. Errant enim, qui Indicis Congregationem primum à Sixto V. institutam putant, uti ostendit Ruellius Saggio dell' istoria dell' Indice Romano de' Libri prohibiti. Atque hujus quidem Congregationis, quæ constat ex Cardinalibus, pluribusque viris doctis, est curare indicem librorum vetitorum, qui ejus jussu in lucem emittitur, quique post annos, cum ei novis interdictis plures factæ sunt accessiones, renovari solet. Anno superiori nova Indicis librorum prohibitorum editio perfecta est jussu optimi sapientissimique Pontificis Pii VI., cujus in Religionis, morumque integritatem singulare studium, ac magnæ, præclaræque in omni genere virtutes sunt, quas nulla unquam obscurabit oblivio.

(2) Hodie Sac. Inquisitionis Congregatio libros permittit, quorum lectio difficiliter conceditur, quales sunt hæreticorum de religione agentium libri. Sac. Indicis Congregatio veniam tribuit legendi libros, in quibus levius inest periculum. Certe quidam libri pro Urbe Roma etiam à P. Magistro S. P. Apostolici permittuntur.

(3) S. Eusebius Vercellensis, uti testatur S. Hieronymus Ep. 61 opp. t. 1 col. 546 ed. cit., *omnium psalmorum commentarios hæretici hominis vertit in nostrum eloquium, licet hæretica prætermittens, optima quæque transtulerit.* Ipse Hieronymus eandem hanc methodum in quibusdam Origenis libris adhibuit, uti ipse testatur contr. Rufinum l. 2 n. 12 col. 542 opp. t. 2. Quantos in hoc eodem opere labores exantlarit Cassiodorus, ignorat nemo, idque Cassiodorus ipse confirmat *de Instit. divin. liter. l. unic. c. 1 p. 540 edit. Rotomag. 1679.* Præclara hæc exempla sunt, quæ os obturare deberent maledicis vituperatoribus Sedis Apostolicæ, quæ similiter emendari jubet li' ros, in quibus mali aliquid inesse deprehendit; et qui hos libros ita emendatos legent, merito in Romanos Correctores usurpare poterunt ea Hieronymi verba Ep. 84 t. 1 col. 525. ed. cit.: *cum hæc rejeceritis, et quasi censuram virgula separaveritis à fide Ecclesiæ, tuto legam cetera, nec venena jam timebo, cum anthidolum præbitero.* Late in hoc toto argumento versatur Zaccaria cit. libro Storia polemica delle proibizioni de' libri, ubi etiam dissert. 3. ab hæreticorum calumniis solide vindicat Sedem Apostolicam, cujus in vetandis libris plena sapientiæ, prudentiæ, æquitatis ratio est.

Quod pravorum librorum damnationem ab Ecclesia spectat, summis extollenda laudibus Græg. XVI Encyclia *Mirari Vos*, 15 Aug. 1852. Consul. quoque Presb. André *Diction. Jur. Can.*, sepe citatæ Matrit. edit. verbo *libros censurados y prohibidos; Novis. Compilat. lib. 8 tit. 18, legg. 1, 14, 16; ac Concordati 1851 art. 5 (tom. 1 pag. 5).*

De librorum fidem moresque attingentium editione, V. notam, quam tom. 1 pag. 109 inseruimus.

TITULUS VIII.

DE HERETICÆ PRAVITATIS INQUISITORIBUS.

1. FIDEI, MORUMQUE INTEGRITAS CUSTODIENDA DILIGENTER EST.—2. EJUS REI CURANDÆ CAUSA TRIBUNAL INQUISITIONIS INSTITUTUM EST.—3. HJUS ORIGO.—4. CONGREGATIO INQUISITIONIS ROMÆ, CUI PRÆEST SUMMUS PONTIFEX.—5. AD EAM GRAVIORA EX TOTO CHRISTIANO ORBE NEGOTIA REFERENDA.—6. INQUISITORIS MUNUS NIHIL DETRAHIT EPISCOPI OFFICIO, ET POTESTATI.—7. 10. VINDICATUR TRIBUNAL INQUISITIONIS.—11. OMNES HÆRESES DEFERRE, ET HÆRETICOS ACCUSARE DEBENT.—12. ETIAM INFAMES TESTIMONIUM DICERE, ATQUE ACCUSARE POSSUNT.—13. JURAMENTUM DE OBSERVANDO SECRETO.—14. SUMMA ÆQUITAS, AC DILIGENTIA JUDICII.—15 ET 16. CONTRA QUOS JUDICET TRIBUNAL INQUISITIONIS.

4.

Nox satis fidei, morumque integritati consultum videretur, si tantum esset exclusa societas illorum, qui à catholica veritate discrepant, amotique illorum libri à manibus catholicorum; nisi etiam essent magistratus, qui in fidei corruptores inquirerent, pœnisque coercerent, et ea statim removerent mala, quæ universæ societati detrimentum inferre possunt. In omni bene constituta republica suprema lex est ejus salus, et incolumitas, eaque curare maximum est officium ejus, qui reipublicæ præest. An non etiam incolumitas, salusque ecclesiasticæ reipublicæ, quæ præsertim in fidei, morumque integritate posita est, custodienda erit diligenter, eaque cura, et sollicitudo ad eum pertinebit, qui huic reipublicæ præpositus est?

2. Ergo Summus Pontifex, cui tota commissa est Catholica Ecclesia, curare in primis debet, ut integra sit fides, ut errores removeantur, ut inquiratur in eos, qui fidem corrumpunt, statumque ecclesiasticæ reipublicæ pervertunt. Hæc causa fuit instituendi tribunal, quod Inquisitionis vocatur, quoniam ejus est inquirere in errores, qui contaminare animos catholicorum possunt, eosque à salutaribus doctrinæ pascuis abducere. Initio unusquisque Episcopus in diœcesi sua, vel plures Episcopi in provinciali Concilio congregati, in eos, qui in diœcesi, aut provincia orientur, errores inquirebant (1); semper tamen graviora negotia ad Sedem Apostolicam referbantur, atque ita Episcopus, vel Concilium provinciale ad exitum perducendum curabat, quod à Sede Apostolica decretum fuerat (2).

(1) Vide Dadinum Alteserra de Jurisd. Eccl. l. 4 c. 5, et Bianchium Dell' exterior polizia della Chiesa t. 3 cap. 5 §. 10 n. 2 et 3.

(2) Confer quæ dixi in Prolegomenis §. 35, et in not. t. 1 p. 20 et seq., et l. 5 lit. 4 §. 8. et in not. 1 p. 50 seq.

3. Lapsu temporum, cum gravius malum urgere videretur, oportuit Summos Pontifices in eas regiones, in quibus hæresis longe, lateque serpebat, Legatos mittere, qui suam Episcopis opem adjungerent, ut ita facilius perditorum hominum audacia coerceri, et Christiani deterreri à peregrinis, pravisque doctrinis possent (1). Sed cum novi quotidie errores erumperent, et numerus augetur hæreticorum, Legati autem neque semper præsentibus essent, neque semper satis aptum malo remedium adhiberent, visum est perpetuos instituere magistratus, qui semper præsentibus essent, ac semper in unaquaque regione ad fidei integritatem animum intenderent, erroresque omnes vix natos comprimerent, et repellerent (2) Ita instituti sunt Inquisitores; nimirum probatæ pietatis, et doctrinæ viri, præsertim ex Dominicanorum (3), aut Franciscanorum familia, qui vicaria funguntur opera Sedis Apostolicæ in avertendis, tollendisque erroribus, atque in fide integra, et incolumi conservanda.

(1) Innocentium III. ante exitum sæculi XII., hoc est anno 1198. Raynerium, et Guilonem in Narbonensem provinciam ad retundendos hæreticos Legatos misisse, constat ex ejus Ep. 122 et 123 l. 2 t. 2 ed. Baluzii p. 402. Quam autem ob causam hujusmodi homines cum delegata auctoritate in regiones mitteret Sedes Apostolica, ut socii accederent Episcopis, qui ordinaria auctoritate poterant, ostendunt Innocentii III. literæ ad Cistercienses apud Manriquesium Annal. Cisterciens. t. 5 p. 420 et seq.; quibus quidem consonant historiarum monumenta.

(2) Quantum boni attulerit, et mali averterit institutio quæsitum fidei, compertum omnibus est. Nam eorum cura, et diligentia factum est, ut sensim post annum 1500 decreverit in Italia cumprimis sectarum pestilentia, neque ulla amplius aut nova, aut vetusta hæresis apud Italos radices egerit, uti observat Muratorius Antiquit. Italic. dissert. 60. Mirum hinc videri non debet, quod hoc Tribunal adeo sit invisum hæreticis, quorum errores, et audaciam comprimit. Vide Ricchinium in Ven. Monetam diss. 1 c. 7 §. 5 seq. p. 51. ed. Romæ 1745.

(3) Quis primus Inquisitor fuerit à Summo Pontifice constitutus, incertum, controversumque est. Alii, cum Manriquesio Cisterciensium Annalium Scriptore, munus hoc commissum fuisse primum existimant monachis quibusdam ejus Ordinis, præsertim vero Arnaldo, B. Petro de Castronovo, et Rodolpho an. 1204. Innocentii III. auctoritate. Contra alii sunt, qui cum Jacobo Echardeo de Script. Ord. Præd. t. 1 p. 38 ed. Paris. 1719, tantum à Gregorio IX. an. 1251 munus, et nomen Inquisitoris institutum, ac primum ad Fratres Ord. Præd. delatum fuisse arbitratur. Bollandiani litem hoc modo dirimere voluerunt, agentes nimirum, veriore esse Echardei sententiam, si de nomine ipso Inquisitoris quærat, contra vero si quæstio sit de potest-

te inquirendi in hæreticos, in qua totum est positum officium, ac dignitas Inquisitoris, dubitari non posse, quin primum Cistercienses, posteaque S. Dominicus eo munere functi sint. Verum eruditi Annalium Ord. Præd. Scriptores ad an. 1207 n. 19 seq., certamen integrarunt, descendentes, primum Inquisitorem fuisse S. Dominicum, laudantque testimonium Petri Cali nobiliss. ac vetusti scriptoris, graviterque, et copiose contraria argumenta restitanda susceperunt. Neum non est in hac tanta, quæ inter doctissimos viros agitur, controversia judicium interponere. Hoc tantum dicam, non satis exploratum videri, quod propter hæresim Albigensium Inquisitionis Tribunal primum constitutum, quale nunc est, ac plane firmatum fuerit. Res fere, ut in ceteris evenire solet, à quibusdam veluti rudimentis profecta, denique omnino stabilita, absolutaque est. Itaque jam ab anno 1227. Conrado Marpurgeni ex Ord. Præd. à Gregorio IX. munus Inquisitoris ad capiendum, condemnandos, ac postremo judicij sæculari tradendos hæreticos commissum fuit, uti patet ex Bullario Ord. Præd. t. 1 p. 20 const. 7. Eodem anno Joanni Salernitano ex Ord. Præd. officium inquirendi in hæreticos datum est, uti patet ex Bulla Gregorii IX. apud Anal. Ord. Præd. p. 205 in Not., deincepsque annis consequentibus in pluribus regionibus Inquisitio constituta est, qua de re videndi sunt laudati Annales Ord. Præd. p. 20, 57, 58, 45, 47, Spondanus ad an. 1228 n. 11 t. 1 p. 101 et ann. 1234 n. 5 p. 116 et ann. 1256 n. 47 p. 200 ed. Lugdun. 1678, Paramus de Orig. Inquisit. l. 2 tit. 2 c. 2 n. 7 et seq. et c. 51 n. 10, Albitius Risposta all' istoria dell' Inquisizione pluribus locis. Qui his Tribunalibus per totum orbem diffusis præpositi erant, in gravioribus quibusque negotiis aut literas dabant ad Summum Pontificem, aut ad eum veniebant, ut ejus consilio, et auctoritate rem omnem expedirent. Licet enim initio nondum ea, quæ nunc est, Supremæ Inquisitionis Congregatio instituta esset, tamen aut ipse Pontifex rebus præerat auctoritate, et judicio suo, aut Cardinalem aliquem eligebat, qui rerum omnium curam gereret. Ita Urbanus IV. an. 1263. Cardinalem S. Nicolai in carcere Tulliano generalem Inquisitorem constituit, ut ex vetusto Bononiensi authographo deprehendit Pegna in Direct. inquis. par. 5 comm. 11; similiter Nicolaus III. Cardinalem Latinum Ursinum consanguineum suum, Clemens IV. Cardinalem Gailemum Tholosanum Inquisitorem creavit, ut testatur Paramus Deeret. inquisit. tit. 2 c. 2 n. 11, atque id quidem à ceteris quoque Summis Pontificibus factum fuisse, credibile est. Necessorum suorum consuetudinem sequuntur Paulus III. et Inquisitionis utilitati consulens an. 1542 edita constitutione Licet ab initio 41 in Bullar. Rom. t. 4 par. 1 p. 211, sex Cardinales elegit, qui in universa christiana Republica super negotiis fidei Commissarii essent, ac generales Inquisitores, atque hunc Cardinalium cœtum, seu Congregationem præesse voluit ceteris Tribunalibus ea de re institutis, ad eamque ardua quæque referri, ut ita singula membra cum suo unitatis centro copularentur. Quam Pauli constitutionem PIUS IV. et V. confirmarunt, quorum alter duos addidit Cardinales, idque deinceps SIXTO V. probatum est in Const. Immensa 113 Bullar. Roman. t. 4 par. 4 p. 592. Atque hi sunt octo Cardinales, qui præside ipso Romano Pontifice, ac pluribus spectatæ fidei, et doctrinæ ministris stipati, Congregationem conficiunt, quam S. Officij, aut Supremæ Inquisitionis vocamus, et ejus munera, partesque describit Cardinalis de Luca in Relat. Cur. Roman.

4. Sed ut his Inquisitoribus in re tam gravi, qualis est integritas fidei, ea sit copulatio, conjunctioque animorum, ac sen-

tentiarum, quæ cum Sede Apostolica, centroque unitatis esse debet, Romæ à Summis Pontificibus institutus est cœtus, seu Congregatio Cardinalium, cui ipse Pontifex præest, et quæ præter ministros, plures habet consultores spectatæ integritatis, atque doctrinæ, quorum opera, atque consilio utuntur Cardinales, ut enucleatius, et diligentius difficiliora quæque expediuntur. Hæc Congregatio præest omnibus Inquisitoribus, qui per totum orbem diffusi sunt, atque ad eam cuncti deferunt difficiliora quæque negotia, ut ejus auctoritate, et judicio firiantur. Quod recte, atque sapienter constitutum est, cohæretque muneri, et potestati Summi Pontificis.

5. Nam cum esse unitatis centrum, et caput Ecclesiæ, eique à Christo Domino datam fuisse Christianos omnes pascendi, docendi, regendi, gubernandi plenam potestatem (1); et ad Romanam Ecclesiam *propter potiorem principalitatem* Ecclesias omnes convenire oportere (2), inter catholicos constat. Quare in unum commune centrum convenire debent ii, ad quos in singulis regionibus fidei custodia pertinet, et quorum est errores in fidem avertere.

(1) Joannes XXV. 15. Synodus Florentina in Definit. t. 18 Concil. col. 526 Collect. Labbæi.

(2) S. Irenæus l. 3 Contra Hæres. c. 3 t. 1 ed. Ven. p. 175.

6. Haud tamen Inquisitoris munus quidquam detrahit Episcopi officio, et potestati. Nam ejus in primis est curam gerere particularis Ecclesiæ, quam regendam accepit. Ergo et ipse fidei integritati consulere debet, atque in errores inquirere, et dare operam diligenter, ne quis è populo sibi commisso à vera, et catholicæ Ecclesiæ probata doctrina abducatur. Officium hoc, et hæc potestas Episcopo non adimitur per Inquisitores (1), sed hi instituti sunt, ut ei opem ferant, ut quas ipse neglexit, partes expleant, ut pluribus subjecta oculis tutior sit integritas fidei, ut qui unam particularem, et qui totam universalem Ecclesiam regit, simul collatis consiliis, et opibus, custodiant Religionem, qua nihil Christiano homini antiquius esse debet.

(1) Illud in primis Episcopi est curare diligenter, ne qui contra orthodoxam doctrinam in diœcesim irrepant error; quod diserte scripsit Apostolus I. ad Timoth. c. 5 et ad Titum c. 1. Itaque nemo dubitat, quin præsertim ad Episcopum pertineat in hæreticos inquirere, atque in eos, qui obfirmato animo in errore perseverant, meritis poenis animadvertere. Hoc Episcopi officium expressit Auctor epistolæ ad Episc. Gall. atque Hispan. apud

Labbæum Concil. tom. 4 col. 745 ed. Ven., quæ Lucii P. nomen præsert, revera tamen alium habet auctorem, uti ostendit Berardus *Gratiani canones genuini etc.* par. 2 c. 20. Idem statuit Concilium Remense an. 625, vel 650, can. 4 apud Labbæum tom. 6 concil. col. 1435; ac ne multis utar in re satis nota, Concilium Lateranense IV, c. 3 apud eundem Labbæum t. 15 col. 938 decrevit, ut Episcopi singulis annis vel per se, vel per Archidiaconos diœcesim lustrent, quarantque diligenter, num in ea latitet aliquis hæretica contagione infectus; qui vero hoc officium neglexerint, tamquam gravioris flagitii rei, ac minus digni Episcopatu è gradu dejiciuntur. Lapsu temporum à Sede Apostolica institutum est Tribunal Inquisitionis, sed non ideo Episcopi soluti sunt onere, aut iis adempta facultas est in hæreticos inquirendi, sicuti declaravit Bonifacius VIII. in c. 17 de Hæret. in 6. Nam quivis Episcopus omni ope, et opera eniti debet, ut pestis hæreseos à sua diœcesi arceatur, idque unum cavere, ut ubi sunt fidei Quæsitores ab Apostolica Sede constituti, nullum ipsis impedimentum inferat, quominus suum munus exercere possint, sed pari studio, et animorum consensione uterque debet in tam salutare opus incumbere, servata lege, quæ datur in cit. c. 17, et in Clement. 1 cod. tit., et in Extravag. 1 de Hæret. int. commun. Porro tam Inquisitor, quam Episcopus potest respicienti hæretico aut ad se sponte venienti, aut ad suum forum adducto veniam attribuere, et pro utroque foro laxare censuram, in quam propter hæresim incidit; et potest etiam eundem hæreticum, postquam suos ejuravit errores, mittere ad simplicem Confessarium, à quo in foro poenitentiae absolvatur, quæ absolutio etiam in foro externo prodest. Ad ostendit Benedictus XIV. de Synod. diœces. l. 9 c. 4 n. 3, qui deinceps num. 5 seq. illam expendit controversiam, num Episcopus in foro poenitentiae absolvere possit reum hæreseos externæ occultæ, quæ nondum ad ejus forum delata est.

7. Fuere semper, et nunc sunt, qui Tribunal Inquisitionis ægre ferant. Nam iis, quibus nulla, aut erroribus infuscata religio est, qui libere genio indulgere cupiunt, vitæque licentia delectantur, non nisi grave, et molestum esse potest tribunal, quod religionem, ejusque sanctitatem, integritatemque custodit, quod errores avertit, quod improbam licentiam coercet (1). Atque hi crudelitatis accusant Inquisitionem, quasi plures ejus jussu dirum in modum necati fuerint. Verum ab iudicibus sæculi ex legibus Principum, non à ministris sacrorum reis hæreseos supplicium fuit constitutum (2). Quod quidem merito factum est, tum ut Principes tueantur religionem, quam imperio potiorem habere debent, tum ut comprimant audaciam eorum, qui in civili re publica turbas excitant, ejusque statum pervertunt.

(1) Mitto generatim hæreticos omnes, quorum in tribunal Inquisitionis magnæ sunt, semperque erunt querelæ, atque calumniæ, et his quidem non parcant etiam aliqui, qui se catholicos profitentur. Præsertim vero ægre ferunt, atque reprehendunt Tribunal Inquisitionis Voltairius, Rousseus, Burlangerus, Sarpinus, Giannonius, Montesquieus *Esprit de loix* liv. 25 chap. 15, et liv. 26 chap. 11, Auctor libelli, cui titulus *Le manuel des Inquisiteurs*,

Scriptores Encyclopediæ verb. Inquisit., Cavallarius Inst. Canonie. par. 5 c. 15, Eybelius libello *Quid est Papa?* quem postremum contra tribunal Inquisitionis imprudenter garrientem, gravissime exagitat Cl. Mamachi ep. 5 §. 22 t. 1 p. 304 et seq.

(2) Concilium Lateranense IV. can. 5 t. 15 concil. col. 926. Collect. Labbæi, « Dammati, inquit, hæretici secularibus potestatibus, aut eorum balivis relinquuntur, animadversione debita puniendi. » Eodemque recedit, quod à Gregorio IX. contra Patatenos constitutum est t. 7 concil. p. 463. Collect. Harduini. Leges autem Imperatorum, quibus contra hæreticos capitales pœnæ indicuntur, multæ sunt, et huc porro spectant leges Constantini M. apud Socratem Hist. l. 1 c. 9 p. 51, et Sozomenum l. 1 c. 21 p. 40 cit. ed. Cantabrig., Theodosii M. quæ est L. 9 Cod. Teod. de Hæret., Arcadii, quæ est L. 54 Cod. eod. Theodosii Jun. p. 5 Actor. Synod. Ephesinæ t. 3 concil. col. 1605 collect. Labbæi, Marciani par. 5 Act. Synod. Chalced. c. 6 t. 4 col. 1786. Istitis quidem legibus contra hæreticos, eorumque fautores capitales pœnæ constituuntur. Erunt igitur crudelitatis accusandi Imperatores, qui leges illas tulerunt, et quorum omnium historiæ monumentis celebrata pietas, mansuetudoque est; sed nulla hujusmodi accusatio cadere potest in Inquisitores, qui nunquam tale aliquid commiserunt. Quod de ceteris pœnis, nimirum de gravissimis jejuniis, de flagellationibus, de aliquot precum formulis ad recitandum propositis jactant Limborchius, homo de Remonstrantium secta, Hist. Inquisit. l. 1 c. 10 p. 40 ed. Amstelæd 1602, aliique similes, id certe nihil immanitatis habet. Sunt enim omnia multo leviora iis, quæ prioribus Ecclesiæ sacculis ob multo minora crimina pœnitentibus imponi consueverunt; neque aliquis qui recte sentiat, immanes, dirosque prædicet antiquos Patres, qui eas pœnas constituerunt. Quod si etiam interdum alicui videatur paulo severius actum ab Inquisitoribus, id quidem pietati, curandæque communis salutis sollicitudini, non crudelitati tribuendum est. S. Augustinus Ep. 91 ad Sixtum E. R. Presbyterum in fine opp. t. 2 col. 709 ed. Ven. 1729 « Profuit diu ista distinctio, inquit S. Leo M. Ep. 45 ad Turibium Asturicem. præf. col. 696 t. 1 opp. ed. Ballerin. Ven. 1755, Ecclesiasticæ lenitati, quæ etsi sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit ultiones, severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adjuvatur, dum ad spirituale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Ex quo autem inter Sacerdotes Dei difficiles comitatus, et rari cœperunt esse conventus, invenit ob publicam perturbationem secreta perfidia libertatem, et ad multarum mentium subversionem his malis est incitata, quibus debuit esse correctæ. » Ac Synodus incerti loci in Gallia habita anno circiter 860 l. 5 concil. p. 672 Collect. Harduini. « Lege, inquit, l. 16, Legis Romanæ, lege decreta Damasi; percurrere Leonis epistolæ, et ceterorum Pontificum de diversis conciliis ad Imperatores transmissas; revolve Augustorum edicta de hæreticis ad petitionem Pontificum promulgata; scrutare Cæsarem nostrorum capitula, et invenies, quantum profuerit, atque prosit legum severitas non solum ecclesiasticæ lenitati, verum totius christianitatis optandæ paci, et colendæ tranquillitati. » Quod si in eos, qui monetam adulterant, aut aliorum graviorum criminum rei sunt, licet Principi capitis pœnam constituere, cur non eadem pœna constitui poterit adversus eos, qui adulterant, atque corrumpunt sanctissimam religionem, extra quam nemo æternam salutem consequi potest?

8. Ministri sacrorum tantum quærunt integritatem fidei, et salutem animarum; et ideo suis pœnis hoc tantum propositum

habent, ut pravæ unius, alteriusve hominis opiniones aliis minime noceant, atque ut ii, qui in errorem delapsi sunt, eum agnoscant, ac detestentur. Qua in re quis reprehendat Inquisitores, quod omni ope, et opera enitentur, ut arceatur error ab iis, qui integra fide sunt? Qui vero in errore sunt, non vi coguntur amplecti religionem, sed potius metu pœnæ ab errore deterrentur, ut divino præsidio adducantur ad colendam amore veritatem, quam in discrimen revocaverant (1).

(1) Vetus hæc est conquestio Donatianorum, agentium, pœnas in hæreticos non esse constituendas, quoniam amore, non vi colenda religio est. Sed horum ineptiis sati-fecit Augustinus Ep. 89 ad Festum et Ep. 185 ad Bonifac. opp. t. 2 col. 219 et seq. et col. 645 et seq. ed. Ven. 1729. Valdensium quoque, præterea Catharorum, Beguardorum, Wicleffitarum, Hussitarum opinio erat, quod Deus non vult pseudo apostolos, et hæresiarchas extingui, sed tolerari, si forte resipiscant, et è zizaniis vertantur in triticum. Quod si non resipiscant, serventur suo iudici, cui pœnas dabunt aliquando. Quem errorem damnavit Synodus Senonensis an. 1528 t. 19 conc. col. 1178 cit. coll. extatque hic error n. 55 in eo, quem Synodus ipsa exhibet *ibidem*, in diculo. Confer etiam ejusdem Synodi *exhortationem ad Principes Christianos de elaborando pro hæreticis exterminandis* col. 1180 *ibid.*

9. Quod si aliqui Inquisitores fuerunt aliquando, qui aut decepti, aut auctoritate sua abusi sunt, id quidem unius, alteriusve hominis, non Tribunalis vitium est. Fuere pluries ex Magistratibus, qui in civium perniciem converterunt potestatem, quam in eorum utilitatem acceperant; an ideo Magistratus omnes abrogandos putabis? Munus Inquisitoris semper committitur viris, quorum spectata habetur integritas, atque doctrina; si quis forte eorum, qui tam gravi funguntur munere, huic deest, superior extat, cujus imperio, et auctoritate omnis mali causa removeretur, et qui pares noxæ pœnas repetit ab Inquisitoribus, qui suo muneri defuerunt (1). Alicubi cum auctoritate Sedis Apostolicæ Assessores etiam adstant è numero laicorum, per quos eorum quoque, quæ ad civilem rempublicam pertinent, ratio habetur.

(1) Vide Emericum Direct. par. 2 c. 1 p. 112 edit. Rom. 1587 et pluribus aliis locis, ibique Pegnam, et Albitium in cit. *Risposta all' Istoria dell' Inquis.* di F. Paolo p. 77 seq.

10. Est etiam reprehensionis causa injusta, et inanis, quod Inquisitores sunt Regulares, qui forte partium studiis abripi posse videntur. Principio, quid vetat Summum Pontificem, qui omnium Ecclesiarum curam, et sollicitudinem gerit, ex Regularibus familiis, quæ optime de re Christiana meritæ sunt, ac

sæpe functæ, cum magna laude sua, et aliorum utilitate, amplissimis, difficillimisque legationibus, eligere viros doctos, et probos, quorum consilio, auctoritate, sapientia ubique integra Religio conservetur? Deinde ab Hispanica Inquisitione Regulares absunt; ubi autem hi sunt, haud ipsis quilibet audere licet, cum subsint Supremæ Inquisitioni, cui Pontifex ipse præest, pœnisque gravissimis provisum sit, ne quis eorum à recta iudiciorum melhodo, à legibus, à veritate, et æquitate discedat.

11. Jam ad tribunal Inquisitionis, omnes, quibus nota res est, hæreses, atque hæreticos, aut suspectos hæreseos deferre, atque accusare debent. Quod quidem consentaneum est Apostoli præcepto, et legibus, cum quibus omnis bene constituta republica administratur. Nam Apostoli præceptum est (1), ut omnes attendant iis, qui dissensiones faciunt, et depositum fidei pervertunt, et hinc merito in causa Religionis unumquemque Christianum militem esse oportet, ut in reos Majestatis, et publicos hostes omnis homo miles est (2). Leges autem cujusque republicæ bene constitutæ sunt, ut omnis civis Magistratui significare debeat, si quis studeat rebus novis, si in republica turbas excitet, si quid in publicam salutem, tranquillitatemque moliatur, si qui patriæ proditor sit. An quod in civili republica sapientissimis legibus sancitum est, non etiam faciendum erit in republica ecclesiastica, quam suis erroribus hæretici perturbant, et in extremum pene discrimen adducunt?

(1) Epist. ad Rom. XVI, 17 seq.
 (2) Tertullianus Apologetici c. 2 p. 5 ed. Ven. 1744.

12. Admittuntur ad accusandum, atque ad ferendum testimonium etiam infames; quoniam omni ope evitandum est, ut tam grave crimen, quod Deum ipsum, ejusque religionem oppugnat, coerceatur. Ob læsam majestatem humanam infames quoque accusant, dicuntque testimonium; an non idem adversus reos læsæ majestatis divinæ jus recte constituetur? Nihil vero metuendum est ex vitio accusatoris, aut testium; primum quia pœnarum severitate provisum est, ne quis falso accuset, aut testimonium ferat (1); deinde quia nemo accusatoris, ac testium minus idoneorum fide condemnatur. Hæc testimonia, et accusatio faciunt, ut Inquisitores in denunciatum intentos habeant oculos, atque ut quærant diligentèr, qui ejus mores, quæ vita, doctrinaque sit, et cum re diu multumque quæsita, ex certis monumentis evidenter constat, aliquem talem revera esse, qua-

lis accusatus est, tum demum contra eum, non propter vitiosos testes, aut accusatorem, sed propter certissimas probationes iudicium emittitur.

(1) Adversus falsos accusatores, aut testes, præter spirituales, temporales etiam, cæque gravissimæ pœnæ sunt constitutæ. Celebris in primis ea de re est constitutio *Intelleximus* 52, Leonis X. data ad Hispaniæ Quæsitores anno 1518 in Bullar. Roman. t. 5 par. 5 p. 465. Neque vero has pœnas declinare potest quisquis falsam detulit accusationem aut falsum testimonium dixit. Nam quævis accusatio, et quodvis testimonium Inquisitoris excitat diligentiam, ut magno studio, atque cura veritatem quærat. Necessario autem invenienda veritas quærando est. Unum autem de duobus effici debet, aut ut verum constet esse crimen, et tunc vera accusatio, itemque vera testimonia sunt; aut contra crimen est falsum, et tunc de falso accusatore, falsisque testibus pœna sumitur. Si ad hæc advertisset Cavallarius Inst. Canon. par. 3 c. 15 §. 8, haud certe exagitasset Tribunal Inquisitionis, quod omnes ad accusandum, atque ad dicendum testimonium admittat. Nemo enim propter hanc accusationem, aut testimonium condemnatur, et sunt inanitatis plenissima illa ejus verba: « Quæ enim æquitas, quæ justitia esse potest, ubi indiscriminatim omnes ad accusandum, ubi omnes ad dicendum testimonium admittuntur? »

13. Accusatoris autem, ac testium nomina non divulgantur, atque omnibus arcani sacramentum impositum est. Id vero sapienter est constitutum, ut omnis accusatorum, ac testium invidia, metusque arceatur, ut procul absit gratia, favor, seductio, ut liberius iudices sententiam ferant, et magis tutum iudicium sit. Accedit, quod rerum bene gerendarum anima arcanum est; et ideo in civilibus quoque negotiis, quæ graviora, et difficiliora sunt, arcani lex observatur.

14. In expendendis causis, iudicandisque personis nihil est, quod non plane consonum æquitati sit. Nam mentiuntur, qui etiam hominum cogitationes ab Inquisitione iudicari iniquiunt (1), qui reos per fraudem, et dolum adduci existimant ad confitendum crimen, quod nunquam admiserunt, qui eos habere negant defensiones, et beneficium appellationis, per quam editæ sententiæ error emendetur. Tantum qui exteriori actu religionem violaverunt, pœnas luunt, nulla contra ipsos vis, fraus, dolus adhibetur, suas iidem habent defensiones, et eas sane accuratas, habentque beneficium appellationis ad Supremam Inquisitionem, per quam omne, si quod immerito illatum est, damnum removetur. Imo ea Inquisitionis mansuetudo, et lenitas est, ut qui sponte denunciat crimen suum, et qui illud ab alio accusatus confitetur, ac detestatur, non alias sufferat pœnas, quam quæ sunt ad salutem animæ comparatæ (2).

(3) Atque adeo falsum est, ab Inquisitoribus etiam hominum cogitationes judicari, ut quisvis Confessarius facultatem habeat absolvendi ab hæresi tantum interna, ac sola mente concepta, quæ nullo exteriori signo patefacta est. Nam in hæresi Summo Pontifici reservatum est jus dandæ veniæ propter censuram, quæ hæresi adjuncta est. Verum Ecclesia sicuti non potest per se directe, et immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, quæ communis est Theologorum sententiâ, uti docet S. Thomas, 1, 2 qu. 91 art. 4 quæst. 100 art. 9, ita non potest censuram constituere in hæresim, quæ exteriori actu manifeste deprehensa non sit. Consule Benedictum XIV. de Synod. dioces. l. 9 c. 4 n. 4.

(2) Confer Pasqualonium *Practica del S. Offizio*.

15. Inquiritur in omnes Catholicos, qui in religionem criminis rei facti sunt; exceptis Principibus, Cardinalibus, Episcopis, quorum ea de re crimina ad Summum Pontificem ab Inquisitoribus referuntur. Judæi, et omnes, qui in hæresi, aut in schismate nati, educatique sunt, et in ea regione tolerantur, dummodo contra catholicam religionem nihil agant, Inquisitorum judicio non subjiciuntur. Qui aliquid contra catholicam religionem moliantur, ii tantum propter hoc crimen, non propter nativam hæresim, aut schisma meritis plectuntur pœnis. Non enim ferendi sunt, qui Principis beneficium, propter quod in ea regione vitam traducere possunt, convertunt in perniciem populi, et religionis, quæ in civitate dominatur (1).

(1) Confer S. Thomam 2, 2 qu. 10 art. 9 ad 2 ac vide etiam Cardinalem Albitium cit. Risposta p. 145 et seq., qui solide contra Sarpium tuetur, quæ à Gregorio XIII ea de re constituta sunt.

16. Sed non tantum contra hæreticos, et omnes, qui à fide defecerunt, judicium exercet Tribunal Inquisitionis, verum etiam contra illos, qui facinus aliquod, quod manifestam hæresim sapiat, admiserunt. Huc sane spectant divinationes, sortilegium, blasphemia hæreticalis, poligamia simultanea, abusus sacramentorum, sacrarum imaginum injuria; quæ crimina Deum oppugnant, et catholicam veritatem, gravemque afferunt hæreseos suspicionem. Similiter qui libros damnatos legunt, aut vendunt, qui contra Ecclesiæ præcepta velitis vescuntur cibus, erroris, aut pravæ voluntatis suspicionem ingerunt; et ideo judicium Inquisitionis subeunt (1). Quo judicio tenentur etiam Sacerdotes, qui aliquem in Sacramentali confessione ad turpia sollicitant (2), quique à pœnitentibus exquirunt nomina eorum, quos criminis socios habuerunt (3); quoniam hi sacramenti dignitate, ac sanctitate abutuntur.

(1) Consule Cardinalem Albitium l. cit. p. 125 et seq. p. 151 et seq. p. 218 et seq. et p. 246, ubi de his omnibus præsertim contra Paulum Sarpium solide disputatur.

(2) Benedictus XIV. Const. *Sacramentum Pœnitentiæ* 20 t. 1 ejus Bullar. p. 30 ed. Ven. 1754.

(3) Benedictus XIV. Const. *Ubi primum* 3. p. 33; et Const. *Ad eradican-*

dum 20 p. 37 t. 2. Quod Hispanicam *Inquisitionem* spectat, ejus originem describunt notæ 1 et 2 tit. 7 lib. 2 *Novis. Compil.*, in quo speciatim de ipsius tribunalibus agitur. De ea etiam legendum laudatum Jac. Balmes opus: *El Protestantismo comparado con el Catholicismo*, capp. 36 et 37, ac not. 10 tom. 2.

Inquisitionis institutio, Reg. decreto 15 Julii 1854, quod ad Hispaniam attinet, suppressa fuit.

TITULUS IX.

DE SIMONIA.

1. SIMONIA QUID?—2. EJUS DIVISIO.—3. QUOMODO COMMITTITUR?—4. AN SIT LOCUS SEMPER, CUM DATA PECUNIA EST?—5. RES SPIRITUALES, QUÆ PRÆTIC DARI NEQUEUNT.—6. SPONTE OBLATA SIMONIAM NON INDUCUNT.—7. CAUTIO IN HIS OBLATIONIBUS ADHIBENDA.—8. SIMONIA PALLIATA.—9. REDEMPTIO VEXATIONIS.—10 AD 12. PÆNÆ IN SIMONIA.—13 ET 14. AN PROPTER INGRESSUM IN RELIGIONEM, ET PROFESSIONEM RELIGIOSAM QUIDQUAM DARI POSSIT?—15. PÆNÆ PROPTER SIMONIAM CONFIDENTIALEM.

4.

PROXIMUM hæresi crimen ecclesiasticum est simonia, quam passim canones *simoniacam hæresim* appellant (1). Nomen accepit à Simone Mago, qui primus in lege Evangelica hujus scelestis auctor fuit; eaque committitur, cum quis pecunia, vel re alia, quæ pretio æstimatur, dat, vel accipit rem spiritualem, aut spirituali annexam. Quin etiam animo contrahitur simonia, quæ *mentalis* dicitur, cum quis per simulationem officii aliquid offert collatori, spe beneficii ab eo impetrandi; sed hæc simonia cum intus lateat, non mortalem judicem, sed solum Deum habet ultorem (2).

(1) Can. 5, 11, 15, 20, 21, 28, 105, 117 c. 1 qu. 1 cap. 52 de Simon. Tertullianus Apolog. cap. 43 p. 43 edit. Ven. 1744, ethnicos deorum, quos se colere profitebantur, revera contemptores, et irrisores fuisse demonstrat, quia nimirum illos vendebant.

(2) Cap. 53 et 54 de Simonia.

2. Est igitur, quæ humanis punitur legibus, simonia vel conventionalis, vel realis, vel confidentialis. Conventionalis est,